

บันทึกการตอบข้อหารือกรมอนามัย
เรื่อง การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไป

เทศบาลตำบล ข ได้มีหนังสือที่ ฉช ๕๓๓๐๔/๑๑๘๖ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ เพื่อขอหารือเรื่อง การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้วยเทศบาลตำบล ข ได้พิจารณาจัดทำร่างเทศบัญญัติเทศบาลตำบล ข เรื่อง การจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. ขึ้นตามแนวทางในตัวอย่างร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ของศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัยได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกอบมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้การจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไปเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเกิดความเสมอภาคเป็นธรรม รวมทั้งเพื่อเป็นการลดปริมาณมูลฝอยที่ต้นทาง ซึ่งจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้เสนอความคิดเห็นให้มีการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไปจำนวน ๒ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ จัดเก็บในอัตราแบบขั้นบันได คือ

๑. กรณีที่มีปริมาณมูลฝอยน้อยกว่า ๕ ลิตร อัตราเดือนละ ๑๐ บาท
๒. กรณีที่มีปริมาณมูลฝอยเกิน ๕ ลิตร แต่ไม่เกิน ๑๐ ลิตร อัตราเดือนละ ๒๕ บาท
๓. กรณีที่มีปริมาณมูลฝอยเกิน ๑๐ ลิตร แต่ไม่เกิน ๒๐ ลิตร อัตราเดือนละ ๕๐ บาท
๔. กรณีที่มีปริมาณมูลฝอยเกิน ๒๐ ลิตรขึ้นไป ให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนด

รูปแบบที่ ๒

จัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไปจากปริมาณมูลฝอยตามน้ำหนักที่ต้นทาง เช่น หากมีปริมาณมูลฝอย ๑ กิโลกรัม อัตรา กิโลกรัมละ ๑ บาท เป็นต้น

ในการนี้ เทศบาลตำบลพนมสารคามจึงขอเรียนหาหรือว่า เทศบาลจะสามารถกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไปตามรูปแบบที่ ๑ หรือรูปแบบที่ ๒ ดังกล่าวข้างต้นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสองรูปแบบได้หรือไม่อย่างไร

(๑) ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๒๐^๒ (๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ สธ ๐๙๔๕.๐๔/๑๖๓๒ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๓ ซึ่งกรมอนามัยมีถึงเทศบาลตำบล ข

^๒ มาตรา ๒๐ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดค่าธรรมเนียมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๔ บรรดาค่าธรรมเนียมและค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่น

- กฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๐

- กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙

๒. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

(๒) ความเห็นในประเด็นข้อหารือ

กรมอนามัย ได้พิจารณาประเด็นข้อหารือประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า ปัจจุบันมีกฎหมายว่าด้วยการจัดการมูลฝอย ๒ ฉบับ ได้แก่ ๑) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ๒) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนั้น หลักการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นจึงต้องมีความสอดคล้องกับกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวด้วย สำหรับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐ (๔) ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในปัจจุบันคือกฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๐ และมาตรา ๖๓ กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดค่าธรรมเนียมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในปัจจุบันคือกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากรูปแบบการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมตามที่หารือมานั้น จึงมีความเห็นว่า ตามรูปแบบที่ ๑ จัดเก็บในอัตราแบบขั้นบันได ข้อ ๑. ซึ่งกำหนดว่า “กรณีที่มีปริมาณมูลฝอยน้อยกว่า ๕ ลิตร อัตราเดือนละ ๑๐ บาท” เทศบาลตำบล ข มิได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าปริมาณ มูลฝอยที่จัดเก็บเป็นปริมาณมูลฝอยต่อวันหรือไม่ ซึ่งไม่เป็นไปตามกฎกระทรวงข้อ ๔ (๒) (ก) ข้อ ๑) ที่กำหนดปริมาณ มูลฝอยในปริมาตรต่อวัน ดังนั้น หากเทศบาลตำบล ข จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมตามรูปแบบที่ ๑ ได้จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าปริมาณมูลฝอยที่จัดเก็บเป็นปริมาณมูลฝอยต่อวัน เช่นเดียวกับที่กฎกระทรวง กำหนดไว้จึงจะสามารถจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไปตามรูปแบบที่ ๑ ได้ โดยควร

(๓) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใดๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ จะพึงเรียกเก็บได้

(๖) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะ

เพิ่มข้อความให้ชัดเจนเป็น “กรณีที่มีปริมาณมูลฝอยวันหนึ่งน้อยกว่า ๕ ลิตร อัตราเดือนละ ๑๐ บาท” และสำหรับข้อ ๔. ซึ่งกำหนดว่า “กรณีที่มีปริมาณมูลฝอยเกิน ๒๐ ลิตรขึ้นไป ให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนด” เทศบาลตำบล ข ไม่สามารถใช้ข้อความว่า “ให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนด” ไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ โดยจะต้องใส่รายละเอียดของอัตราค่าธรรมเนียมที่เทศบาลตำบล ข ต้องการจัดเก็บไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นให้ชัดเจน

สำหรับรูปแบบที่ ๒ เนื่องจากในขั้นตอนการพิจารณาร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีความเห็นว่า โดยปกติถังขยะของแต่ละครัวเรือนมีปริมาตรที่ใกล้เคียงกัน ในการเก็บมูลฝอยตามชุมชนการคิดค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย โดยคิดคำนวณจากปริมาตรถังขยะจะสะดวกกว่า นอกจากนี้ หากกำหนดค่าธรรมเนียมโดยคิดจากน้ำหนักของมูลฝอย ในทางปฏิบัติทำได้ยากเพราะอาจต้องชั่งน้ำหนัก มูลฝอยทุกครัวเรือนในทุกครั้งที่เก็บมูลฝอย แล้วจึงคำนวณเพื่อจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามน้ำหนักมูลฝอย ดังนั้น กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงกำหนดให้อัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดมูลฝอยทั่วไปคิดจากปริมาตรอย่างเดียวเท่านั้น การที่เทศบาลตำบล ข กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไปโดยใช้หน่วยในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเป็นน้ำหนัก (กิโลกรัม) จึงทำไม่ได้เนื่องจากขัดต่อกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวนี

อย่างไรก็ตามปัจจุบันพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยมีผลบังคับใช้แล้ว ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการจัดการมูลฝอยโดยคิดจากน้ำหนักหรือปริมาตรก็ได้ เทศบาลตำบล ข สามารถศึกษาจากหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยเห็นควรให้เทศบาลตำบล ข สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทยต่อไป

กรมอนามัย

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

๕ มีนาคม ๒๕๖๓

หมายเหตุ : ท่านสามารถศึกษาแนวทางการตอบข้อหารือในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกักฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข ได้ที่เว็บไซต์ ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข หรือสแกนได้ที่คิวอาร์โค้ดนี้

